Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Alexandre Bordagarai

Gabadi, Nafarroa Beherea (1935-2010)

Aurkibidea

Biografia

Alexandre Bordagarai Pagolan sortu zen 1935ko martxoaren 13an. 1960an Pantxikarekin ezkondua. Arotza zen. Pantxikaren aitaren aktibitatea segitu zuen (bera ere arotza zen) eta aroztegi berri bat eraiki, 1966an. XX. mendeko gerlek markatu zuten Alexandre, bereziki Algeriakoak. Arozgoaz aparte, Alexandre olerkaria eta kantaria ere bazen. Grabaketa denboran, Algerian idatzi kantu bat eman zigun.

Zintak

GAD-004

- **Proiektua**: Euskal kultur erakundearen artxiboak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Lekumberri, Terexa
- **Data**: 2007-09-24
- **Iraupena**: 74 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Haurtzaroa Pagolan eta Gabadin 1939-45 gerla aintzin

- **Erref**: GAD-004/001
- **Iraupena**: 0:04:25. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:04:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara
- Aisia » Taberna giroa » Jokoak

Laburpena:
Alexandre eta Pantxikak ez zekiten frantsesa eskolan hasi zirenean.Garai hortako Errepublikaren eskola guzietan bezala, errientak gaztigatzen zituen euskaraz ari ziren aldi oro. Alexandre Pagolako eskolan ibilia eta airea hartzen zutenean beren haur jokoak ziren « matasosa » eta kanikak. Pantxika, Gabadiko eskolan, hexurretan aritzen zen, eta pilotan eskolatik landa.

2. Haurtzaroa Pagolan eta Gabadin 1939-45 gerla denboran

- **Erref**: GAD-004/002
- **Iraupena**: 0:05:10. **Hasi**: 00:04:25. **Bukatu**: 00:09:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:
Bospasei urte zituen orduan Alexandrek eta Pagola ez zen zona okupatua ; halere bazen demarkazio muga bat pasatu behar zutena Donapaleura joan nahi bazuten. Pantxika aldiz, Gabadin, zona okupatuan bizi zen eta alemanak baziren nonahi herrian : beren ostatuan(gela bat eta bi ganbara hartuak zuzten), eskolan (alemanen « kasinoa ») etabar.

3. 1914-1918 gerlako oroitzapenak

- **Erref**: GAD-004/003
- **Iraupena**: 0:04:37. **Hasi**: 00:09:35. **Bukatu**: 00:14:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » I. Mundu Gerra (1914-1918)

Laburpena:
Gerla honen ondorioz, 3 osaba ez ditu ezagutu Alexandrek. Lehen gerla mundialaren garaian, nafartarrak zetozen Baxe-Nafarreko eta iparraldeko etxaldeetara eskukaldi baten ematera (lur lantzen etabar). Primaderatik larrazkenera egoiten ziren. Bere etxean zegoen Kuantzitoren historia kondatzen digu Alexandrek.

4. Algeriako gerla (1954-1962)

- **Erref**: GAD-004/004
- **Iraupena**: 0:08:58. **Hasi**: 00:14:12. **Bukatu**: 00:23:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza
- Politika » Algeriako gerra (1954-1962)

Laburpena:
Bi urtez egon da han Alexandre bere lagunekin, gazte gazteak ziren, nihungo esperientziarik gabekoak. Beste batzuek bezala, kantu bat idatzi du Alexandrek han zenean eta kantu hori zuzenean ematen digu. Kantu hau eta beste frango aurki lirateke Xipri Arbelbiden liburuan : « Euskaldunak Algerian 1954-1962 ».

5. Arozgoa : eskuzko ofizioa

- **Erref**: GAD-004/005
- **Iraupena**: 0:04:29. **Hasi**: 00:23:10. **Bukatu**: 00:27:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Politika » Algeriako gerra (1954-1962)

Laburpena:
Arozgoan ikasten zen nagusi baten etxean egonez kontratuz. Horrela egin zuen Alexandrek Oragarreko arotz batekin, etsamina pasatu arte Baionan. 1960ean ezkondu zen arotz baten alabarekin (Pantxikaren aldetik, hiru belaunaldietako gizonak arotzak ziren). Garai hartan, lan guziak eskuz egiten ziren (arotzaren lantresnetatik hasiz). Alexandrek lantresna xahar batzu erakusten dizkigu : itzeak, behi ferrak, bulonak.

6. Arotzaren egun guzietako lanak

- **Erref**: GAD-004/006
- **Iraupena**: 0:09:41. **Hasi**: 00:27:39. **Bukatu**: 00:37:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:
Laborantzako eskuzko tresnen egitea (aizkora, aihotza, aitzurra edo jorraia, uztarrien hodia) xorroxtea (brabana, goldenabarra, basa-ahia) edo konpontzea eguneroko lana zen. Kabalen ferratzea ere (behi, zaldi, asto) beste lan handi bat zen, ferrategian egiten zena, kabala airean ezarriz (salbu zaldia). Arotzak jakin behar zuen kabala ferratzen kolpatu gabe (« itzeak jo » gabe). Ustegabean itzea haragian sartzen bazion, bizpairu egun berantago kabalari arta bereziak ekarri behar zaizkion.. Arotzak jenden astelehenetako kloskak eta eskalapoinak ere ferratzen zituen.

7. Arotzaren urteko lanetan : erroten ferratzea

- **Erref**: GAD-004/007
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:37:20. **Bukatu**: 00:39:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:
Orgen eta eskorgen zurezko errotak burdin zintura batez inguratuak ziren. Burdinezko zintura horren izari onean egitea, eta errotaren inguruan ematea arotzaren lanak ziren. Gehienetan laguntza behar zuen hortarako. Bizpairu aldiz urtean bakarrik ferratzen zituen errotak. Lan hau desagertu da 1955etik hara.

8. Arotzaren fama

- **Erref**: GAD-004/008
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:39:40. **Bukatu**: 00:41:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:
Bi elementuek bazuten zer ikustekorik arotzaren faman : lanaren prezioak edo kostuak (zeinek lana merkeago edo garestiago) eta lanaren egiteko moldeak

(kabala ferratzean zeinek ez kolpatzen, errotak ferratzean zeinek burdina hobekienik trenpatu eta gorritu). Ahotik beharrira famak bide egiten zuen...

9. Herritarren arteko bizia Gabadin 1950 inguruan

- **Erref**: GAD-004/009
- **Iraupena**: 0:06:13. **Hasi**: 00:41:04. **Bukatu**: 00:47:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:
Ostatuak toki garrantzitsua zuen herri ttiki guzietan, hala nola Gabadin non bi ostatu baitziren karrikan (Alexandren aroztegiak ostatu egiten zuen). Aroztegitik ostatura joaten ziren laborariak. Bi mahasturu ere baziren Gabadin, horietarik bat karrikan bizi zen, auzapeza eta errienta bezala. Oskiegilea ere bazen herrian, eiherazaina aldiz auzo herritik heldu zen (Ilharretik).

10. Bohamu ibiltariak Baxe-Nafarroan

- **Erref**: GAD-004/010
- **Iraupena**: 0:05:47. **Hasi**: 00:47:17. **Bukatu**: 00:53:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:
Bohamuek Baxe-Nafarroko herri batzuetatik pasatzeko ohitura zuten. Bertakoak ziren, Garazi aldekoak (Izpura-Donazaharre). Handik abiatzen ziren beraz, geldialdi bat eginez Xibaltarren (Donapaleuko auzo bat) Gabadin bukatzeko beren pidaia (Gabadi Biarnoaren mugan baita, ez zuten haratago segitu nahi). Urteko sasoin desberdinetan etortzen ziren (urde sasoinean beti hor ziren), aste bat edo bi egonez. Horien artean, baziren erratzak, saskiak (gaztaina eta urritzarekin) eta xare beltzak (mihimena eta urritzarekin) egiten eta saltzen zituztenak.

11. Etxetiarrak Amikuzen 1950 inguruan

- **Erref**: GAD-004/011
- **Iraupena**: 0:06:17. **Hasi**: 00:53:04. **Bukatu**: 00:59:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Horrela antolatua zen lurraren inguruko jabegoa : - etxeko jaun handiekin, bizpairu etxalde zuztenak eta horietan etxetiarrak ezartzen zituztenak. - laborariekin, etxeko jaun zirenak, beren etxearen eta lurren jabe izanez, gehiagokorik gabe. Etxetiarrak partean ziren : artoaren, arnoaren, ogiaren parte eman behar zuten nagusiari bai eta ere xingar azpi, antzara eta beste... 1955etik hara, hasi dira etxetiarren aldeko legeak aldatzen (« fermage »

sistimarekin besteak beste : saria diruz ematen da, eta ez gehiago janarien bidez).

12. Lur Berriren sortzea Amikuze aldean

- **Erref**: GAD-004/012
- **Iraupena**: 0:03:36. **Hasi**: 00:59:21. **Bukatu**: 01:02:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Lur Berriren Kooperatibaren sortzeak ekarri du, besteak beste, laborarien salmentak kooperatiba horren bidez egin direla. Donapaleuko merkatuak, nahi ala ez, bere indarretik galdu du. Lur Berriren sortzearekin batera, laborarien lanmoldea ere aldatu da : laborariak arto hazitakoari eta ardi hazkuntzari lotu dira azkar.

13. Arotza eta debru zaharra

- **Erref**: GAD-004/013
- **Iraupena**: 0:05:30. **Hasi**: 01:02:57. **Bukatu**: 01:08:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak

Laburpena:
Alexandre arotzak kondatzen digu arotza eta debru zaharraren ipuina.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-10-20

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com